

Издаван уторком, четвртком и суботом.

ПРЕДПЛАТА: за Краљевину СХР
мјесечно Д 15; тримјесечно Д 49;
за Италију мјесечно лира 6; по-
једини број 30 центевама. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 1-30.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.
Идаје: Округни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шпиро Вакић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, четвртак 19. априла 1923.

Број 78.

NJ. V. KRALJICA MARIJA U ŠIBENIKU. VELIČANSTVENI DOČEK. - KRALJICE MEGJU NARODOM.

Trebalo je sinoć biti u Šibeniku, pa vigjeti i čuti. Ono nije bila radost, nije bilo veselje, već delirij šibeničkog naroda za svoju Kraljicu. Po telegramima iz Bakra, Rača, Preka i Biograda, znalo se da će parobrod sa Njihovim Veličanstvima stići u luku oko 19 sati i da će pristati uz gat. Grad je već iz jutra bio vas okičen. Nije bilo prozora na kojem nije izvijesena zastava ili sag, a odmah poslije podne na obalu se sakupilo više hiljada naroda. Djeca gragijanske škole i viših razreda osnovnih škola dosta za rana u svečanom odijelu kupila se i ukrcavala na parobrod „Primorje“, koji ih je odveo van luke, da pričekaju i pozdrave Prejasne goste klicanjem i mahanjem zastavica koje su u rukama imala. Oko 6 sati gradska muzika udarajući vesele koračnice obašla je grad i za njome se sjatio na obalu vas onaj narod, koji još nije bio došao. Svak je nestrpljivo čekao koji znak, što će javiti da je lagja ušla u konal šibenski da za koji minut ugje u luku.

Oko 7 sati vidjeli se na tvrgjavi Sv. Ane fenjeri, a to je bio znak da se lagja približava. U taj čas počeli su da gruvaju mužari u kanal, na Paklenoj i na Subićevcu. Na svim prozorima cijelog Šibenika zapalile su se svijeće, a na svim okolnim visovima velike vatre. Zvona na svim crkvama počela su da slave, a muzika svira. Lijepi bijeli „Karagorgje“ pojavio se na ulazu, a hiljade naroda, sa terasa hotela Krke i vojne komande i sa svih prozora počeo je da kliče, što se sve više povećavalo, koliko se parobrod približavao gatu. Kad je svijet pak ugledao Njihova Veličanstva na krmi i prepoznao Kraljicu, koja je na pozdrave i poklike mahala rubcem, upravo frenetično je počeo da kliče. Kad se parobrod privezao, Prejasne Gospogje približile su se te klicanju, mahanju rubaca i kapa i pljeskanju nije bilo kraja. Na jedan put vidjelo se da Kraljica maše rukom i za čas se klicanje stišalo, a Nj. Veličanstvo tad svojim ljupkim glasom dosta glasno reče: „Zdravo da ste mi, braćo, hvala vam“!

Netom je ovo izgovorila, niko nije čekao da dovrši jer je narod stao da kliče: Živila naša Kraljica, Živila Kraljica Rumunjska, Živio Kralj Aleksandar, tako da se cijeli kraj orio, ali još sve ovo nije bilo ništa prama onom času kad su Njihova Veličanstva sama bez ikakve pratnje najedanput izašla na kraj. Svijet je mislio da će možda Visoke Gospogje poći u grad, pa se onaj blizu parobroda stao da uklanja da im napravi put, ali Kraljice nijesu to uradile, već su došle i umiješale se među onaj narod pozdravljale i zahvaljivale „Hvala vam, braćo!“ s ushićenjem na pozdrave odgovarala je

Kraljica. Tog časa nastao je u narodu delirij. Niko skoro nije mogao da vjeruje da ima tu sreću, radost i veselje da bude onako blizu svoje obljubljene Kraljice i njezine Prejasne Majke i da ih može vidjeti kod sebe. Tu su ostale nekoliko minuta a onda su se vratile na lagju sa koje su promatrale onaj silni narod i neprestano zahvaljivale i pozdravljale. Stojeći na palubi Kraljica lično zamoli da se uklone straže koje su držale kordon, neka narod slobodno pristupi bliže parobrodu. Tad se vidjelo da se kao val miču i one mase naroda, što su bile daleko na obali i sve do Tomazeovog spomenika. Nakon više od jednog sata Kraljice su pošle u salon, a za Njima osim gospogja i gospode što su u Njihovoj pratnji, komandant mesta g. Kuzmanović, komandant obalne oblasti Stanković, vel. župan Dr. Perović i predsjednik općine Dr. Rajević, koji su na poziv adjutanta Nj. Vel. gen. Hadžića odmah na početku otišli na brod i bili predstavljeni Njihovim Veličanstvima. Ovu svu gospodu Kraljica je blagohotno zadržala na supě-u, za vrijeme kojeg je koncertirala muzika. Premda su svi bili u salonu, ipak svijet nije znao kako da se odaleči. Na stotine ih je ostalo ondje sve do poslije 10 sati kad su Njihova Veličanstva pošla na počinak.

Kad je lagja stigla, osim spomenute gospode i lučkog poglavara otišle su na lagju dvije djevojčice i baš mala Nevenka Makale i mala Ljerka savjetnika Pasini te su Njihovim Veličanstvima predale po kitu cvijeća. Malo kasnije, Kraljica je pozvala opet na brod one dvije djevojčice i svakoj predala dar, a osim toga naredila je da se toj djeci predadu slike Njezinih Veličanstava sa vlastoručnim potpisima.

Jutros, već prije 8 sati, počeo se na obali sakupljati narod i netom su se Njihova Veličanstva pojavila na palubi stalo je urnebesno klicanje. Tačno u 8 sati kad su ratne lagje dizale zastavu, sa četiri broda počelo je gruvanje topova. Malo minuta poslije, sašla su sa lagje i ukrcala se u automobile Njihova Veličanstva, grčka princesa Irena u pratnji svojih dama, adjutanta gen. Hadžića i admirala Price sa kojim su prošle kroz gusti špalir naroda šibeničkog i iz okolice, koji je došao u grad i klicao Njihovim Veličanstvima i posipao ih cvijećem, obalom do u stolnu crkvu Sv. Jakova, gdje ih je dočekalo svećenstvo. Pošto su je razgledale, premda je bilo odregeno da se vrate istim putem, Njihova Veličanstva zaželele su i pošla pješke kroz glavnu ulicu do pravoslavne crkve, koja je bila puna naroda, Prolazeći kroz Široku ulicu, Nj. Veličanstva jedva su mogla da progju od mnoštva, koje se stiskavalo. Sa svih prozora svijet je posipao svoju Kraljicu cvijećem i zelenilom. Tu je pričekao vladika

Danilo i pozdravio kratkom besjedom ispod neba, koje je bilo postavljeno po sred crkve. Kad su ušle u crkvu prekrstile su se i poljubile krst.

Iz pravoslavne crkve preko Poljane kroz gradski perivoj Kraljice su se povratile na parobrod, koji je već stajao spreman za odlazak.

U 9 sati lagja je odriješila konope i brod se počeo micati. Tu je bilo tako oduševljenje naroda da je ganulo ne samo Njihova Veličanstva nego upravo i onaj narod. Topovi sa lagja i mužari sa visova počeli su da gruvaju, muzika svira, svijet kliče i maše, a Kraljice tronute odvrćale su i zahvaljivale sve dok se lagja nije sasvim odalečila. Visoke Gospogje su bile prezadovoljne i to su više puta izjavile gospodi koja su bila blizu Njih. Velič.

Važno je znati da je ovo veličanstveno oduševljenje bilo spontano, ništa nije bilo naregjeno, naprotiv neki su bili govorili da neće lagja ni ući u luku, već da će se zaustaviti u šibenskim vodama i radi toga, da se i htjelo, nije se moglo ništa spraviti.

Lagja Karagorgje ima na dimnjacima zvijezdu Katagorgjevju sa četiri trake, a na drugom jarbolu kraljevski štandar.

Iz Zlarina i drugih mjesta sinoć je došlo motorom i lagjama mnoštvo svijeta,

Jutros kad je brod imao da krene, došlo je mnoštvo brodica sa svijetom u narodnim nošnjama, te se stao kupiti oko parobroda da vidi svoju prvu Kraljicu. Kraljica je razgledavala narodne košnje i razgovarala se sa svijetom. Jednoj dami kraljičine pratnje, razgovarajući se sa djevojkama, upala je u oči narodna srebrna kolajna jedne djevojke, a ona misleći da je to Kraljica, skine je sa vrata i veselo predade, sretna da je mogla što dati Kraljici. Ovu lijepu gestu Kraljica je bogato nadarila.

Dokle god parobrod nije zamakao, svijet se nije htio odalečiti, kličući i mašući neprestano. Parobrod ide ravno u Dubrovnik, te nije predviđeno da se zaustavi u Splitu.

Cijelo vrijeme kraljičina boravka u Šibeniku redarstvo i Sokolaši držali su uzoran red.

Šibenik je sretan i ponosan, što je mogao da prvi pozdravi u svojoj sredini svoju Kraljicu.

Narod cijele Dalmacije osjeća se sretnim, što je njegova prva Kraljica izabrala baš ovo Primorje, da se na njemu odmori i da se uvjeri, kako je cijela Dalmacija svom svojom dušom odana slavom ovjenčanom Domu Karagorgjevića. Još sretnija će biti, kad vidi doskora i Nj. V. Kralja.

G. MAČEK.

Pod ovim naslovom donosi beogradska »Politika« članak, koji radi njegove važnosti, bistrog i trijezno razlaganja prenosimo u cjelini.

„Neposredni dodir radićevaca gg. Mačeka i Krnjevića sa radikalima gg. Pašićem i Lj. Jovanovićem imao je nekoliko dobrih strana. Prva je, i osnovna, ta što su to neposredni razgovori, a oni su uvek bolji od posrednih, i bliži cilju, negativnom ili pozitivnom. Druga je dobra strana, što ih je Beograd primio kao i sve druge svoje političare, ne tugje. Jer ma koliko da se g. Maček trudio, i neprestano ponavljao da je on predstavnih nekog drugog naroda, ne našeg, Beograd taj osećaj nije imao. I dobro je što ga nije imao. Dobro je što se Beograd nije dao zavesti ni teorijom o nekom tugjem hrvatskom narodu, ma l po cenu da mu se učini trenutna nepravda i kaže da on, primajući Mačeka i Krnjevića kao svoje političare, ma koliko da su mu po idejama još daleki, ne priznaje time Hrvate kao Hrvate. Samo, što u zdravu pamet Beograda ne idu nikako nezdrave misli, niti naivni solizmi, učinjeni s ozbiljnom mišom na licu. Oni ne idu u njegovu glavu ni onda kada mu se i ovako neposredno kažu, i bez zle volje i bez nepoštena namere. Dobra volja, poštena namere, uzajamna objašnjenja, i naravno, vreme izlećiti i to, izlećiti sigurno. Jer se sa malo više dobre volje i sa malo više dobrih namera ne mogu dugo održati ni istorijske netačnosti ni veštačke konstruisane teorije, konstruisane istina umetnički ali bez veze sa životom.

»Ideja oslobađanja Hrvata nije bila kod Srba od vijkada. Do te ideje došli su oni dočnije, kada im se svršetkom rata, ukazana prilika da i Hrvatska i Slovenačka dogju u okvir srpske države. Nama Hrvatima ta stvar poznata je vrlo dobro. Predugoćao se Meglulim, otpor i Hrvata i Slovenaca, i zbog toga je došla ideja Jugoslovenstva: da nema više Srbi, ali ni Hrvata i Slovenaca, već da su svi jedan narod. Mi smo znali da toga nema, i da je ostao ne samo srpski Kralj već i sve ostalo srpsko. Meglulim, čudnovata stvar, ta misao uspeja je da pridobije i dosta Hrvata intelektualaca, koji su poverovali da je tvrgjenje tačno. Ali narod je stvar odmah prozeo. Kaže se da dobar političar mora biti ili ženjaljan ili mora ići za instiktom mase. Hrvatske narodne mase pogodile su instiktivno šta je po sred i ustale su protivu toga.

Radikali su sada uvideli da iako dalje ne može da ide, i, sasvim pravilno, da je vreme da se srpske politika vrati na svoje ranije gledište te da Srbija bude onoliko kolika može da bude. I to je celo rešenje pitanja, rekao mi je dr. Maček.

Dakle ideja oslobađanja Hrvata nije bila kod Srba od vijkada, do nje su došli Srbi tek svršetkom rata, kada im se ukazala prilika da i Hrvatska i Slovenačka ugju u okvir srpske države! Od vijkada da! Ali svršetkom rata, malo je mnogo rečeno. G. Mačeku je ovo potrebno bilo reći, da bi dokazao poznatu tezu g. Radića. A ta je teza, da Srbi nisu uopšte oslobodili Hrvate, jer kad do svršetka rata nisu ni mislili na oslobađanje Hrvata i Slovenaca, onda je, naravno, logično, du se Srbi uopšte dotle nisu ni tukli za njihovu slobodu. G. Maček advokatiše, i branj stvar koja je već unapred propala. Jer g. Maček je zaboravio nešto malo, nekoliko istorijskih fakata. Da ne pominjemo doba pre Škerlića, ni doba posle njega, sve do rata. Ali kad on kaže da smo se tek svršetkom rata setili Hrvata, onda da ga podsetimo, da se u prvoj proklamaciji Regenta Aleksandra, izdanoj odmah po objavi rata, pominju i Srbi i Hrvati. Tačno je da se u toj prvoj proklamaciji ne pominju i Slovenci. Ali odmah u drugoj, izdanoj u jesen iste, 1914. godine, u Nišu, odmah po obrazovanju koalicione vlade, i u deklaraciji vladinoj, pominju se izrično i Slovenci. A sve je to početak rata, ne svršetak. G. Maček je vešt advokat ali nema tako veštog advokata koji bi mogao i istoriju da obori. I Beograd je svestan toga, i s osmehom prelazi preko g. Mačekove advokature. Dočekaće Beograd da g. Maček pročita i

ta dva dokumenta, ta dva dokumenta koja su onda upućena bila celokupnoj srpskoj vojsci, onoj vojsci koja je onda koštala malu i siromašnu Srbiju 600 hiljada samo hlebova dnevno, onim divnim borbama za slobodu koji su ih postrojani u guste, zbijene redove svojih četa, bataljona i pukova saslušali s puškom u ruci, u stavu »mirno!«, pod široko razvijanim svojim, srpskim zastavama — i potom pošli u smrt, ne sluteći da će danas, njihovim živim drugovima, g. Maček reći, da sve to nije ni bilo, da je sve to bio samo jedan ružan san, predhodnik jedne još ružnije jave. Ali Beograd ima strpljenja, danas više nego ikad. Jer, pročitaće g. Maček i ta dva dokumenta, pročitaće, i — biće dobar državnik, kad malo više prouči istoriju i malo više ojača smisao i za srpske realnosti, kad ga je već tako izoštrio za hrvatske. Tek će onda g. Maček moći reći, s pravom ponoviti, da je njima Hrvatima, »ta stvar vrlo dobro poznata«. Tek ćemo onda mi Srbi mirne duše moći predati u njegove ruke ne samo sudbinu Hrvata, Slovenaca i muslimana nego i našu sopstvenu sudbinu, sudbinu cele države.

Jer kuda vodi advokatsko shvatanje gosp. Mačeka? Evo kuda: Pošto se nismo borili za oslobađanje Hrvata i Slovenaca, to, naravno, nismo ih ni oslobodili. Lepo, da se s time izmirimo, da zajedno s njime rečemo istoriji u lice da ona prosto laže, i da priznamo bratskog sporazuma radi, pošto je g. Mačeku toliko potrebno, da mi Srbi nismo oslobodili ni Hrvate ni Slovence. Eto priznajemo! Ali pošto su Hrvati danas ipak slobodni, a nisu vodili nikakav rat za slobodu protivu Beča i Pešte, to bi izišlo na to, da su slobodu dobili u slomu Austro-Ugarske Monarhije. Ima brzih Srba, koji bi se ovde odmah požurili i rekli, da je slom Austro-Ugarske nastao njihovim probojem na solunskom frontu, da su Beč i Pešta pali na Kajmakčalanu i Dobrom Polju, Kožuhu, Sokolu, Čukama, čuvenim kotama 1050, 1212, i ko će ih još sve pamtiti, i da su još ranije poljuljani na Ceru, Rudniku, Kosmaju, Kolubari, Mačkovom Kamenu itd. itd. Ali sve će to reći Srbi, istina zdrave pameti, ali malo brzi na reči. Mi, eto, ni to nećemo da kažemo, i opet samo za ljubav bratskog sporazuma. Mi, eto, priznajemo da je slom one užasne crno-žute monarhije nastao onako, kako da kažemo, sam po sebi, i nastaviš sam po sebi do neo slobodu braći Hrvatima. Ali je onda taj slom sloziće se s nama i g. Maček, doneo istovremeno i slobodu svim ostalim koje je Austro-Ugarska držala pod sobom. Taj je slom istovremeno doneo slobodu i Slovincima, i muslimanima, pa i Srbima, svim onim Srbima, koje je Austro-Ugarska držala pod sobom, a onda je ona držala pod sobom i Srbe iz Srbije. I onda smo zajedno s g. Mačekom došli do ovog apsurda, da smo mi Srbi uzalud i prosto ban-badava probijali solunski front, jer bismo i bez te uzalud prolivene krvi došli do slobode, — prostim slomom Austro-Ugarske Monarhije! Šteta je, velika šteta što se g. Maček s ovim advokatskim pronalaskom nije javio pre proboga solunskoga fronta! Koliko bi nam žrtava uštedelo! Koliko bi mu srpskih majki i oceva, braće i sestara, i nejake dece bilo danas blagodamo! More suza bi nam uštedelo. Ali, eto, g. Maček se onda nije javio.

»Ostao je, veli g. Maček, i srpski Kralj, i sve ostalo srpsko«. E, tu izgleda da smo u istini pogrešili. Kad je taj Kralj ušao u Beograd, još unapred na Krlu, proglašenu prestonicu svih Srba, svih Hrvata i svih Slovenaca, zasut cvetom i vencima, nije mogao ni pomisliti da on ne treba više da »ostane«. Jer, eto, to mu g. Maček sada prebacuje, jer, eto, to sad ometa »bratski sporazum«. Svaki drugi Kralj mogao je da ostane, u ovom istom Beogradu, svaki drugi i s mnogo drukčijim imenom, ali eto ovaj nije mogao, jer je srpski! Ali što to g. Maček nije

onda rekao? I posle, ako je on trebao da se ukloni samo zato što je Srbini, trebalo bi da se uklone i svi oni na čijem je čelu on došao u Beograd, jer ako je on doneo ropstvo Hrvatima, ne slobodu, doneli su ga i oni, a i oni su Srbi.

Svi oni nisu trebali »ostati« ali je bilo vrlo potrebno da »ostanu« Spaho, Korošec, Radić, Maček, Predavec, Krnjević, — da bi danas došlo do bratskog sporazuma!

Mi smo želeli i želelo bratski sporazum. I za ljubav tog sporazuma mi smo izmislili sve što se izmisliti dalo: i zastavu on slavom uvenčanu zastavu, — jer se lako dala prefarbati, i ime, jer je lako bilo mesto Srbije napisati Srba, Hrvata i Slovenaca, i grb, jer je lako bilo Dvoglavome Belom Orlu da na svojim šarenim grudima primi i hrvatska crvena i srebrnasta polja i slovenačke šestokrake zlatne zvezde, pa čak i polumesec. Sve je to bilo lako, ali nije lako izmisliti srpsku krv u Kralja i svih onih boraca koji su se bezočno koristili slomom Austro-Ugarske i — zarobili Hrvatsku i Slovenačku. To je g. Maček, nemoguće. Naša je dobra volja tu, ali, kao što vidite i ona ima grane.

Beograd je preko svega ovog prešao, i, ponavljamo, dobro je učinio. Jer Beograd želi pozitivan rad, i kad ga želi, mora mimo saslušati i ove apsurdnosti. Kad ih hrvatski narod sluša već četiri godine, može ih čuti i srpski. A kad ih čujemo svi i razmislimo zajednički o njima svi, odvojice se lako ono što je tačno od onog što nije i saživicemo se, možda, lakše nego danas g. Maček s istorijom i njegove apurdnosti sa stvarnošću. Jer dotle će se možda, i g. Maček izmiriti s istorijom, pa, možda, i sa stvarnošću.

POLITIČKA SITUACIJA NAKON ZBORA RADIĆEVACA.

Od nedeljne situacija se opet promijenila. Izgledalo je, da će uspjeti radikalima — i ako uz velike žrtve — postići bar nekakav sporazum sa Radićem. Ali u nedjelju Radić je javno rekao da on sporazuma neće. Njegov govor je napadaj i uvreda ne samo vlade već i čitavog srpskoga naroda. Njegov govor je veleizdaja. Radić je u nedjelju govorio iz uvjerenja, govorio je onako kako misli i osjeća. U nedjelju se je pokazao otvoreno i prema tome vlada treba da uzdesi svoje držanje. Sa čovjekom koji ovako govori, ni vlada, a ni srpski narod, ne mogu da stupe u doticaj, ne mogu da se sporszume. Sporazumjeti se s Radićem, onako kako on to traži, značilo bi izdaju najsvetijih nacionalnih ideala, značilo bi osknuće onih svetinja, za koje su dali svoje živote naši najbolji sinovi od prvoga Karagjorgjeva ustanka 1804 do potpunog narodnog Oslobađenja i Ujedinjenja 1918.

Vlada i radikalna stranka pokazale su dobru volju, da se sporazumju s Radićem, kao predstavnikom većine Hrvata. Radić, gledajući pred sobom seljačku masu u šarolikim odorama od kojih 28.000 duša, tako se zanio, da se zamisljao najvećim čovjekom, pred kojim mora sve da pada i da mu kliče kao i te besvesne hrvatske narodne mase. Radi toga vlada treba da upotrebi druge mjere, drugi lijek, protiv Radićeve megalomanije. Treba pokazati Radiću da je država iznad njega.

Iznosimo neke stavke iz Radićevog govora, da se vidi kako Radić govori svojim masama, u času dok se vode pregovori sa radikalima za sporazum. Govoreći o tim pregovorima Radić kaže:

»Cijeli svijet danas tako misli, da je sila nesreća i da se sila upotrebljuje, ako drugo ne može biti. Mi dolazimo četiril godine s predlogom: sporazum iskren i pošten i pravedan, a oni misle, da sporazum znači biti slab i ne samo slab, oni

misle, da sporazum znači, da najprije cijeli narodigne tri prsta u znak da otkupio od svoga uvjerenja i priznaje nametnuto kraljevstvo (Ne ćemo ga!). Mi se možemo sporazumjeti, šta će biti s tim kraljevstvom, kakovu ćemo nu zadaću dati naročito u međunarodnim odnosima. To sve može biti, ali nikad više ne će biti kraljevska vlada u Zagrebu. Kraljevske vlade u Zagrebu republikanski narod ne može i ne će priznati, (Ne će!). Kralj može biti znak naše međunarodne zajednice, ako se to dogovorimo, to može biti, ali da u Zagrebu bude kraljevska vlada i da mi toj kraljevskoj vladi dajemo soldate i da mi dajemo soldate i vojsku kralju, koga mi nismo izabrali, o tome nema debate».

Govoreći o Bosni, veli, da je ona hrvatska, da stoji u Zagrebu uz Radića. Iza toga govori o položaju u Evropi i u zvijezde kuje njemački narod, kao najvećeg hrvatskoga prijatelja. Prelazeći da govori o sporazumu, veli:

«Nikad više ne će se naći čovjek u našim redovima, koji će reći, da smo mi i Srbi jedan narod. Krvnik i njegova žrtva nisu jedno. Mi znamo, da zato nije kriv srpski seljak direktno, no ali kad on udara, kad on tuče, on je osobno kriv, ili kako oni kažu lično. Srbijanski su seljaci krivi u toliko, kad o tome čuju, da se još nikad nije digao na protest nijedan list, nijedan političar još se nije našao, pa da je protiv tih zverstva što napisao. Braćo što to znači?»

Znači, da je sporazum s današnjim srpskim vlastodršcima vrlo teško postići. Nije nemoguće, ali je vrlo težak i znači da taj sporazum ne može biti gotov brzo. Oni bi htjeli odmah da mi potpišemo i da nam porfitele dadu. Svi njihovi fotelji ne vrijede jednoga našega potpisa, koji bi učinio nemogućim i jedan dio naših prava.

Oni hoće, da mi Hrvati, njima za volju kažemo da nijesmo više mirotni, nego ćemo biti vaši, soldati, nijesmo više republikanci, nego smo kraljevski panduri, nijesmo više hrvatski narod, nijesmo više hrvatska država, nego smo tu vaša pokrajina i imat ćemo nekog vašeg tučeka. Mi bi tada postali ljешine, mrtvaci. Oni su tako nerazumni, da ne znaju, kad bi njih tako pitao, — ali mi smo odveć pametni, da to tražimo. — Čujte Srbi, zašto vi sve to ne ostavite i kralja i Srbiju, pa ne postanete sastavni dio hrvatske seljačke republike? Da mi okrenemo batinu, što bi oni kazali, a uvijek vele da smo jedno, a ako smo ravnopravni, onda naša država mora da vrijedi kao i vaša. Mi smo pametni i pošten, pa to od njih ne tražimo, jer to je nemoguće. Težak je sporazum za to, jer je pedeset familija u Beogradu, koji cijelu našu zajedničku državu pljačkaju i Bog nas oslobodi, da oni s nama budu u Zagrebu. Može se dogoditi a valjda će se dogoditi, da mi ovu borbu nastavimo, kako dosad nije bila. Ako počnu s vojskom, i za to imamo medicinu, ali vam nećemo reći kakovu. Ako sa kakvom silom počnete, što bude sila veća, to gore po vas.

Mi znamo, da nije moguće sve ono, što mi vjerujemo, ali vi mislite, da mi moramo najprije k vama u Beograd. Ne ćete nas tamo vidjeti, nego ako bude potrebno, da srušimo svu tu kliku i svu tu lopovštinu. A najsrjedniji bi bili, rekli smo im, da budete tako pametni i tako čovječanski, da mi u glavnom bar načinimo sporazum i da još jednom idemo u izборе.

Ako ćemo u treće izbore, još ljepše, nego u ove. Prvi izbori su bili mali manevri, drugi su bili srednji, a treći će biti veliki. Od Subotice do Prilepa i od Soluna do Maribora, svuda ćemo poslati agitatore, ne dvanaest, ili dvadeset stotina, ako bude trebalo i dvadeset hiljada, mi to možemo».

Оvakв Radićev govor onemogućio je da se dogje od sporazuma, da se likvidiraju današnje nesređene prilike. Radić je to onemogućio za to, jer čim bi se naše unutrašnje prilike uredile, čim bi nestao današnji jaz između Srba i Hrvata, Radić bi prestao da bude ono što je danas, jer s tim bi nestalo i radićevštine. Samo u mutnome Radić može da stoji na površini, samo u današnjim prilikama Radić može da igra svoju današnju ulogu.

Prema Radićevim izjavama vlada treba da udesi svoj rad. Kod nas već postoji zakon o zaštiti države i treba ga primijeniti na Radića kao što je primijenjen na komuniste, jer klin treba klinom izbijati.

Градске вијести.

Народна Женска Задруга бриниће се непректано, да у ово тешко и оскудно доба што више притекне у помоћ сиротињи, а истodobно омогући грађанству пријатни ужитак, приређује у суботу 21 и недељу 22 ов. мј. сјело са врло лијепим и богатим програмом. Намјера овог заузетог друштва била је, да ову домаћу забаву приреди у једној овдашњој већој сали, како би се што већем броју гладне сиротиње удјелила кроа хлеба; но не нашавши великодуности гдје је требало да буде, приморана је одржати за овакав циљ у премаленој дворани „Сокола“, уступљеној свесрдном предустрјеливошћу. — Почетак сјела у суботу тачно у 20.30 с., а у недељу у 19 с. Умољавају се сви цијењени гости, који ће похрлити да помогну гладној дједи, да изволе бити тачни, јер ће се без чекања отпочети у уречени сат а за вријеме извађања појединих команда, неће бити дозвољен приступ у дворану — Улазице по 15, 10 и 5 дин. могу се набавити у суботу јутро од 11—13 с. у дворани „Сокола“ и у вечер на каси, а од милосрдног ће се грађанства са најтоплијом благодарношћу приимати сваки добровољни прилог.

Шибеник у филму. Ових дана приказивао се у кину „Тесла“ филм Шибеника са динним слаповима Крке. У филм је унешено неколико врло лијепих слика, као она градског перивоја, базилика, Јадрице. Али ипак изостављено је неколико ствари, које су морале да уђу у филм и о којим је град требао да води рачуна, а то су Суфид, ткоаница Рора, Шумско инд. предузеће, па и неке тпорнице ликера итд. Држимо, да офини, која је овај филм израчула и платила, није била сврха да се сниме у филм само природне лепоте града, него и његова индустрија, да се приказујући шибенске природне лепоте прикаже и његова економска снага. Знамо зашто то није „Југославија филм“ учинила, али незнамо зашто је то офини пропустила.

Вредностне хартије. У смислу споразума закљученог на римској конференцији о преносу вредносних хартија из Поштанске Штедионице у Бечу, и према ријешењу Репарационе Комисије, Бр. 2116 од 22. августа 1922. год, приступило се преносу вредносних хартија наших грађана из Аустрије у нашу Краљевину. Начин, на који ће се извршити тај пренос, описан је у огласу, који је тискан у бр. 76. Службених Новина и у Далматинском Гласнику бр. 30 од 14. 4. 1923. и који је извјешан у свакој пошти. Тим огласом позивају се наши грађани, да пријаве своје депозе вредносних хартије код Поштанске Штедионице у Бечу, код било које поште, како би се, на основу тих пријава, извршио пренос њихових вредносних хартија у нашу Краљевину.

Купали се прије времена. Синоћ, док се је маса свијета стискала и гурала на обали и гату, два дјечака и један старији човјек упали су у море. Док би у другим приликама настала вика и запомагање, синоћ није нико ни писнуо, већ су они, који су били најближи, пружили помоћ настрадалим. Кад су их извукли из мора, остали су и даље мирно, као да се није ништа ни dogodilo.

Трошарина и тарачовина. Загребачка опћина дозволила је, да се свим оним излагачима, који довађају робу на II. загребачки сјам узорак, у случају да је непродану враћају натраг, има повратити тарачовински порез, који плаћа роба чим ступи на подручје градске опћине. Исто тако ће се излагачима алкохолних пића са стране градске порезне власти кредитирати трошарински порез на начин, да ће платити накнадно трошарину и то само на фактично продану количину пића на излози.

Brzovjavne i telefonske vijesti.

Put Nj. V. Kraljice.

BAKAR, 18. Јучер је овamo прispjela Kraljica Marija s majkom i pratnjom. U pratnji Kraljice nalaze se adjutant gen. Hadžić, počasni adjutant admiral Prica, prof. T. Giorgjević i dvije dvorske dame, dok rumunjsku Kraljicu prati jedan pukovnik i jedna dvorska dama. Sa Kraljicom putuje i grčka princeza Irena, koja je сва u crnini. Narod iz Bakra i svih okolnih mjesta iskupio se i dočekao što je mogao ljepše svoju Kraljicu, te je uz burno klicanje otkrpati do na parobrod „Karagjorgje“ koji je čekao u luci. Danas u 8 sati Kraljica je krenula put Dalmacije.

ZAGREB, 19. Uz cijelo primorje i otoke, kud je prolazilo Nj. V. Kraljica, sakupljao se narod na obali i uz pucnjavu mužara klicao i pozdravljao Kraljicu.

RAB, 19. Oko 1 sat popodne pristao je parobrod „Karagjorgje“ u luku, gdje ga je dočekalo mnoštvo svijeta. Kad se pojavila Kraljica, narod je od radosti bacao kape u zrak i klicao bez kraja i konca. Kraljice sa pratnjom izašle су na kraj i prošetale se gradom. Oko 2 sata parobrod je uz oduševljeno klicanje naroda, krenuo dalje. Kraljice су odvracale na pozdrave i zahvaljivale se.

PREKO, 19. Nešto iza 4 sata kad se „Karagjorgje“ pojavio sa Kraljicom sabralo se mnoštvo svijeta na obalu. Mužare sa svih strana gruvale су. Kad je parobrod prolazio sredinom kanala između Zadra i Preka, narod je udario u urnebesno klicanje i mahanje maramica, na što je Kraljica odvracala s parobroda.

BIOGRAD, 19. Cijelo poslije podne narod iskupljen uz more čekao je da pozdravi svoju Kraljicu. I kad se pokazao „Karagjorgje“ zagrmile су prangije a narod je stao da kliče. Uzduž cijele obale narod je posvuda sa veseljem i pucnjavom pozdravljao svoju prvu Kraljicu.

Doček u Splitu.

SPLIT, 19. I ako se nije očekivalo da će se Nj. Veličanstvo zaustaviti u Splitu, to je ipak u gradu vladalo silno veselje. Načelnik je izdao proglas na narod, a grad je sav iskichen. Oko 11 sati svi parobrodi, motori i lagje kratki graganstva, izašli су iz luke i pošli u susret „Karagjorgju“ da pozdrave svoju Kraljicu. Bio je divan prizor. Kad se pomolio „Karagjorgje“ sa Sustejanu су počeli gruvati topovi, звона slaviti, a parobrodi i lagje pravili су špalir „Karagjorgju“.

Tad je nenadano „Karagjorgje“ promijenio smjer i uputio se u splitsku luku gdje je došao u 12 sati. Kad je pristao uz obalu ogromne mase naroda, preko 20.000, udario je u urnebesno klicanje. Na parobrod су pošli komandant mjesta, namjesnik i načelnik, te се prestavili Kraljici. Oduševljena, Kraljica je sišla sama s parobroda i zašla megu mnoštvo koje ju je obasipao cvijećem i neprestano klicalo. Tada се opet povratila na parobrod, a „Karagjorgje“ je krenuo dalje. Овај doček može се pripodobiti s onim iz novembra 1918 g. kad je ovamo došla slavna srpska vojska. Na polasku Kraljica je rekla, da nije mislila zaustavljati се u Splitu, nego na povratku, ali kad je vidila takovo oduševljenje, nije се mogla suzdržati.

Ministar vojni kod Kralja.

BEOGRAD, 19. Јучер popodne bio je u audienciji kod Kralja ministar vojni general Petar Pešić. U dvorskim krugovima tvrde, da je ova audiencija u vezi sa noraуženjem, koje je naša država utanačila sa Francuskom.

Šefovi stranaka kod Kralja.

BEOGRAD, 19. Ова два posljednja dana Nj. V. Kralj neprestano drži savjetovanja sa političarima. Kod Kralja су bili Pašić, Jovanović, Pribičević, Davidović i Lukinić. Drži се da će još danas Kralj pozvati Korošca i Spahu. Kralj hoće да се sam lično razgovara sa svim prestavniciма stranaka.

Obnova koalicije.

BEOGRAD, 19. Ових posljednjih dana sve се to više govori o obnovi radikalno-demokratske koalicije. Demokrati drže neprestano sastanak, te се je većina u klubu izjavila за koaliciju. Davidović ostaje i dalje nepomirljivi protivnik suradnje sa radikalima.

Unajmljujem i prodajem

svoje vlasništvo na Šubičevcu:

Lokal s dvostrukom verandom sastojeći se iz tri sobe, kuhinje i konobe sa čitavim pokućstvom, te kuglanu i konja sa kolima.

2-3

VICE JURISIĆ reč. ŠANE.

Модерно уређена

„Нова Штампариа“

у Шибенику

препоруча се п. и. општинству.

Помажите „Просвјету“!

LANENI FIRNIS (iz Holandskog lanenog ulja)**STAKLARSKI KIT** (Glasserkitt), Minium kit

vlastitog proizvoda u svakoj količini nudja

MOSTER TVORNICA LAKOVA D. D.

Mesnička ul. 13.

ZAGREB

Mesnička ul. 13.

JOSIP JADRONJA
ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

za Buenos Aires Talijanskih lira 867—

za New-York . . . Dolara 105—

Za sve daljnje upute kao i za vozne karte obratite se

Agenciji Jadronja - Šibenik.

ПРВА И НАЈМОДЕРНИЈА ДАЛМАТ. СЛАСТИЧАРНИЦА НА ЕЛЕКТР. ПЕЋТелефон:
Број 31.**СТЕВО МАНДИЋ**
ШИБЕНИК - главна улицаБројав:
Стево Мандић.

Обскрбљена најразновренијим бомбонима и слаткишима за сваку сезону, те најфинијим ликерима и дезертним пићима.

ДНЕВНО СВЈЕЖЕ ПОСЛАСТИЦЕ.

Препоручује се нарочито за израђивање најфинијих торта, кроканата и т. д. са исписима и орнаментиком за забаве, венчања и остале пригоде.

Slavenska Banka d. d. Zagreb, filijala Šibenik

Dionička glavnica i rezerve Din. 50,000.000— . Uloži preko Din. 125,000.000— .

FILIJALE: Beograd, Bjelovar, Brod n/S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabac, Velikovec, Vršac.

ISPOSTAVE: Rogaška Slatina (sezonska), Školja Loka.

AGENCIJE: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIJACIJE: Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I. Augustinerstrasse 8.

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.